

тема:

**Відбулася низка
засідань РАУ
в онлайн-форматі**

с. 3

**Електронний
суд:
адвокати
отримали нові
можливості**

с. 9

**Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ**

с. 20

**«Адвокатські
династії» —
новий проєкт
Центру
досліджень
адвокатури
і права НААУ
та Українського
радіо**

с. 57

АДВОКАТИ, ЯКІ ПРАЦЮВАЛИ З МИХАЙЛОМ ГРУШЕВСЬКИМ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ РАДІ, — ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ПАРЛАМЕНТАРІ

Ірина Василик, доцент, керівник Центру досліджень адвокатури і права, проректор Вищої школи адвокатури, к. істор. н.

У березні виповнилося 104 роки з часу утворення Української Центральної Ради (УЦР) — революційного представницького органу українського народу, а з листопада 1917 року — парламенту проголошеної III Універсалом Української Народної Республіки. Очолив Українську Центральну Раду Михайло Грушевський. Засідання відбувалися у приміщенні Педагогічного Музею.

До складу УЦР різних скликань входило щонайменше 22 представники адвокатської професії. Серед них найвідоміші: ідеолог українського самостійництва — Микола Міхновський; один із засновників Української Центральної Ради і заступник її голови, кооператор і голова правління Українбанку — Федір Крижанівський; член УЦР та директор її канцелярії, згодом знаний учений-історик і правник — Андрій Яковлів; «батько» українського національного руху, найстарший член Центральної Ради — Ілля Шраг; губернський комісар Поділля — Григорій Степура; представник Волинської губернії, згодом міський голова Кременця — Борис Козубський. Членами УЦР також були Зиновій Моргуліс, Андрій Ніковський, Василь Химерик, Теодор Дурач. Про життєвий шлях багатьох із цих діячів уже йшлося на сторінках «Віс-

Будинок Української Центральної Ради у Києві

ника НААУ» та у виданнях Центру досліджень адвокатури і права¹. До вашої уваги ще кілька біографій адвокатів — перших парламентарів.

Одним із відомих членів Української Центральної Ради та державних діячів молодого республіки був адвокат Михайло Ткаченко. Він народився у 1879 році у місті Стародуб Ніжинського повіту

Печатка Української Центральної Ради, 1917 р. Зі збірки Музею Шереметьєвих

¹ Скальський В. Адвокати — парламентарі Української Народної Республіки (1917 — 1918 рр.). Збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу «Адвокатура України: історія та сучасність» на пошану адвоката, президента Української Народної Республіки в екзилі Степана Порфировича Витвицького, 24 листопада 2015 р., м. Львів. С. 124 — 129.

на Чернігівщині у сім'ї чиновника-землеміра. Навчався у Ніжинській гімназії та на юридичному факультеті Київського університету Святого Володимира. Був активним у студентському русі, входив до складу Революційної української партії. Після закінчення навчання Михайло Ткаченко почав працювати адвокатом, однак не полишив і партійної роботи.

За революційну агітацію був засуджений до заслання в Архангельську губернію. Щоб уникнути покарання, емігрував до Австро-Угорщини і з 1903 року жив у Львові.

У 1917 році, з початком Української революції, Михайло Ткаченко став членом Української Центральної Ради та Генеральним секретарем судових справ Української Народної Республіки. У 1918 році був призначений міністром внутрішніх справ УНР. У березні 1918 року заборонив німецьким та австрійським військовим судам вчиняти судові дії щодо громадян Української Народної Республіки. У 1917 році очолив Українське правниче товариство. Із січня 1919 року — один із лідерів лівої течії УСДРП (незалежних).

Життєвий шлях Михайла Ткаченка був недовгим. Він помер 1 січня 1920 року в Серпухові Московської губернії від плямистого тифу.

Членом двох скликань Української Центральної Ради та двох скликань польського Сейму був адвокат Самійло Підгірський. Майбутній парламентар народився у 1888 році на Волині у родині заможних селян села Любитова Ковельського повіту. Закінчив юридичний факультет Петербурзького університету. Після початку Першої

світової війни населення Ковельського повіту було евакуйовано — Самійло Підгірський опинився у Києві. Вступив до Партії українських соціалістів-федералістів, працював адвокатом.

З початком Української революції Самійло Підгірський обраний членом Української Центральної Ради. У 1917 році був одним із засновників Українського правничого товариства. У 1918 році став суддею Київського апеляційного суду Української Народної Республіки. Протягом 1918 — 1919 років очолював Волинську губернську земську управу. До кінця 1919 року працював у Житомирі на посаді інструктора каси дрібного кредиту Волинського губернського земства. Одночасно редагував перші українські газети на Волині — «Громадянин» і «Волинську газету». З 1920 року — луцьку «Громаду» та «Наше життя».

У 1921 році Самійло Підгірський перебрався до Ковеля. У 1922 — 1928 роках обирався депутатом польського сейму, був головою Української парламентської репрезентації. У 1931 — 1939 роках у Ковелі діяла приватна адвокатська канцелярія Самійла Підгірського. Адвокат захищав членів ОУН на судових процесах.

У жовтні 1939 року С. Підгірський був заарештований НКВС. Однак за клопотанням депутатів радянських Народних Зборів Західної України О. Луцкевича та І. Тишика адвоката було звільнено. С. Підгірський оселився на Станіславщині (нині — Івано-Франківщина) і працював сільським учителем.

З початком німецько-радянської війни повернувся до Ковеля. У 1942 — 1943 роках працював суддею Маціївського району Волинської області. У 1943 році нацисти розстріляли дружину, дочку і зятя С. Підгірського.

У 1944 році адвокат був заарештований відділом радянської контррозвідки «Смерш» і перевезений до в'язниці № 1 УНКВС Київської області. Не витримавши катувань енкаведистів, С. Підгірський 5 серпня 1944 року помер і був захоронений на території в'язниці.

Не лише колегою по роботі у Центральній Раді, а й добрим товаришем Михайла Грушевського був адвокат Федір Матушевський — український громадсько-політичний діяч, а також публіцист, літературознавець і дипломат. Він народився у 1869 році в містечку Сміла на Черкащині у родині священника. Закінчив Київську духовну семінарію, учителював у Черкасах, належав до Загальноукраїнської

безпартійної організації. У 1898 — 1902 роках навчався на юридичному факультеті Дерптського університету. У 1906 році став редактором першої україномовної щоденної газети «Громадська думка». У 1909 — 1910 роках Федір Матушевський працював адвокатом у Києві.

Під час Першої світової війни він став одним із засновників Українського комітету допомоги жертвам російської окупації Галичини. У 1916 — 1917 роках був уповноваженим Комітету Всеросійського союзу міст Південно-Західного фронту.

У 1917 році до Української Центральної Ради Федір Матушевський був обраний від Української радикально-демократичної партії. Із серпня 1917 року — член Комісії при Малій Раді УЦР з розробки невідкладних

заходів для розв'язання продовольчої кризи. З жовтня 1917 року — член Крайового комітету охорони революції в Україні.

У січні 1919 року Федір Матушевський очолив Надзвичайну дипломатичну місію УНР у Королівстві Греція. Там розпочав видавати грецькою мовою «Грецько-українське рев'ю», підготував Меморандум до грецького уряду.

Життєва дорога Федора Матушевського обірвалася раптово. Він помер від серцевого нападу 21 жовтня (2 листопада) 1919 року в Афінах, де й похований.

Федір Матушевський — автор численних публіцистичних та історико-літературних нарисів. Символічно, що серед них і праця про адвоката Олександра Кониського «Божий чоловік. Пам'яті дорогого вчителя О. Я. Кониського» (1903 р.). Залишив спогади «Із щоденника українського посла».

Українські адвокати-парламентарі у період Української революції 1917 — 1921 років відіграли важливу роль у розбудові державності, громадському та культурному розвитку країни. Їхня діяльність заслуговує на глибоке вивчення та належне визнання.